

Олександр ЗАБАРНИЙ

Олександр Вадимович Забарний – поет, прозаїк, драматург, літературознавець. Народився у місті Прилуки 29 квітня 1956 року. Заслужений працівник Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови, літератури та журналістики. Автор 14 книжок поезії, драматургії та прози. Член НСП та НСЖ України. Лауреат Міжнародного конкурсу літературно-наукового фонду імені Воляників-Швабінських фундації Українського вільного університету (США), Міжнародної літературної премії імені Миколи Гоголя «Тріумф», обласних літературно-мистецьких премій імені Михайла Коцюбинського і Леоніда Глібова, премії «Квіт папороті» імені Любові Забашти.

Проживає у місті Ніжині.

НЕЗАВЕРШЕНИЙ ЕПІСТОЛЯРІЙ

Новела

*Я любив би тебе більше за життя,
якби більше за життя не любив свою честь.*

Вальтер Скотт

Ми познайомилися із нею у цьому кафе три роки тому. Була тиха мрійлива осінь. Вона сиділа за столиком край вікна і тримала у долоньці жмуточок жовтогогарячого кленового листу. І хоча зала в кафе була напівпорожньою, я підсів саме до її столика і розпочав невимушену розмову:

– Дозвольте до Вас?
– Прошу, а що місць не вистачає?
– Як бачите навпаки..., але мені хочеться сісти саме до Вас. Ви така романтична... До речі, мене зовуть Денис.

– Каріна...
– Цей букетик має свого адресата? – знечів'я запитав я.
– Зовсім ні, – посміхнулася вона. – Назбирала ось поряд, у Гоголівському сквері. Хочете вам подарую?

Я ствердно кивнув головою..., вона дзвінко засміялася і невимушено простягнула мені букетика. Так розпочалася наша любов...

* * *

Так розпочалася наша любов... Вона була яскравою і бурхливою, сповненою осіннього спокою падолисту і весняного буяння квіту, сліпучої чистоти снігового завію і пекучої спраги серпневого сонця. Такою була наша ЛЮБОВ!

У січні двадцять другого налетіли люті морози. Вихордулили серце, заморозили почуття, стишили емоції, а на самкінець лютого у нашу Долю увірвалося страшне слово «ВІЙНА»! Ми були на канікулах, відпочивали у своїх родинних опісля зимової заліково-екзаменаційної сесії. Усе було святково і невимушено. Новий рік ми зустріли разом у кімнаті гуртожитку, і, хоча вона не опалювалася, нам було тепло у затишку наших сердець, жагучих поцілунків, а ще від келихів червоного ігристого вина, яке я приніс із собою. На Різдво ти приїхала до мене на гостини у Чернігів. Ми весь день блукали містом, незважаючи на сніговий і лютий мороз. У цей день ми випили рекордну кількість філіжанок кави, аж 14 на двох, з'їли по 7 тістечок, нам було весело і святково. Моя колежанка з університетської літстудії, а нині адміністраторка місцевого театру, організувала нам відвідини на Різдвяні театральні зустрічі. Вона просто підставила у партер два вільні стільці. Це було так чудово! Ми сиділи обнявшись удвох і нікому не заважали...

Удома, на німе запитання мами, як нас класти відпочивати? Я махнув рукою і сказав: «Поклади білизну у мою кімнату. Там розберемося». Звичайно ж, я не відпустив тебе... Ми були щасливі!

А на Водохреща я вже гостював у тебе в Сосниці. Мене вразив патріархальний спокій твого містечка, Довженкова хата-музей, засніжена непорочність красуні-Десни. Я вперше у житті хрещався деснянською водою! Вона й насправді була теплою! Чи, може, на мене так подіяла ота склянка горілки, яку щедро налив твій хрещений? А ти з мамою

у цей час розтирала моє тіло великим полотняним простирадлом. Хрещена знімала усе це на відео... Цей кількахвилинний ролик став доказом моєї чоловічої змужнілості. Я і нині із задоволенням переглядаю його. Це був звичайний МИРНИЙ день! Це було просте людське Щастя!

* * *

Щастя поруйноване ВІЙНОЮ... Я не зміг провести тебе до столичного потяга, який відвіз тебе до Польщі... У цьому кривавому вирі війни, коли вже о п'ятій ранку бомби падали на Чернігів, коли за кілька годин зникло світло, зв'язок та Інтернет, важко встежити за долею навіть найріднішої людини. Я не зміг провести тебе до столичного потягу, бо не міг полишити вкрай злякану маму. У неї одразу ж підвищився тиск і почалися проблеми із серцем...

Але я дякую тобі за те, що ти намагалася достукатися до мене через «Київстар», «Vodafone», «Вайбер», Інтернет... Коли через кілька днів зв'язок відновили, я отримав твої численні повідомлення. А поки що на зв'язку нас тримали наша Віра і Любов. Надійно тримали...

* * *

Я не зміг провести тебе до евакуаційного потяга, але написав вірша, якого і переслав тобі за першої змоги через «Вайбер». Вірш тобі сподобався і ти відповіла, що саме так і було у день твого від'їзду: багатолюдний перон, дощ, твоє чатування на мене біля вікна купе..., панічний страх перед незвіданим майбутнім, а ще надія на повернення! Ти попросила мене начитати цей вірш на «голосову пошту» і надіслати, щоб я завжди був поряд з тобою..., хоча б у гаджеті. Я виконав твоє прохання..., слухай:

*Мов алмазне намисто, блищать понад Києвом зорі,
і востаннє з перону махає тендітна рука,
а в купе на вікні вже з'являються краплі прозорі,
тільки то не дощі, – то сльозинка по шибіці стіка...
Може бути, навік ми прощаємось в цім безголоссі,
і ніколи тебе не притнути до серця мені...
ти прийшла та пішла, як у сквери являється осінь,
за собою лишаючи одягнені в золото дні.
(Денис Коськін).*

Ти відписалася коротко: «Нічого не вигадуй. Я скоро повернуся і ми знову будем разом. Вір мені і чекай!»

* * *

Я вірив і чекав... Так минув рік. Ти змінювала міста і роботу... Варшава, Лодзь, Люблін, Гданськ, знову Варшава. Офіціантка, бариста, кур'єрка, листоноша... Окрім зарплати, отримувала ще й соціальні виплати. Щось надсилала мамі... А я чекав. Так промайнув ще один рік. Коли ж у Польщі почалися проблеми з соціальними виплатами, ти переїхала до Чехії. Мені ж написала, що з дитинства мріяла побачити красуню Прагу... Я вірив. Вірив, але сам себе подумки запитував: «А як же МИ? Як наша ЛЮБОВ?»

* * *

Як наша ЛЮБОВ? Це питання усе частіше турбувало мене... Хотів написати «нас», але чомусь засумнівався у щирості твоїх листів. Вони надходили електронною поштою регулярно: одне повідомлення за десять днів, цілих три за місяць. Лаконічні, інформативні й стримані, вони не давали мені змоги відчувати твою душу, достукатися до твого серця. Ні, боронь Боже, я не ремствую..., я пишу про те, що відчуваю. А ще у «Фейсбуці» ти виставляла чудові світлини: ти на Карловому мості, ти на площі Празького граду, ти біля собору Святого Віта. Така красива, усміхнена, весела, а у нас тут війна, завивання сирен, щоденне відключення світла! Відключення тривалі, по 12-16 годин! Навчаємося он-лайн, коли є світло... Навчаємося – це гучно сказано! Ми виживаємо!!!

* * *

Ми перезимували, а значить вижили!!! Коли я закінчив магістерку і захищав диплом, ти була вже у Берліні. Радо вітала мене із закінченням університету і кликала до себе... Розповідала, як класно у Берліні – охайні та ошатні вулиці, привітні та гостинні люди, а головне що соціальні виплати для переміщених осіб надходять своєчасно і в повному обсязі. Ти кликала мене, кликала..., а я мовчав, бо не знав, що відповісти. У поруйнованому Чернігові наш будинок уцілів. Зиму ми з сусідами пересиділи у підвалі. Туди нас загнали щоденні повітряні тривоги та «шахіди», що ширяли над містом з ранку й до ночі. Я їх бридкий мопедний звук чітко розрізняв у гамірному місті. Були влучання... Але то скоріше балістикою... Залізниця, ТЕЦ, інфраструктурні підприємства, театр... Загинули люди, найжахливіше, що й діти. У підвалі з сусідами ми здружилися, стали однією родиною. Дружною родиною... За час війни я зрозумів, які мужні і чудові наші люди! А ще усі ми стали справжніми

українцями, справжніми синами і доньками нашої держави. І вітання «СЛАВА УКРАЇНІ!» стало для нас чимось більшим за гасло.

* * *

Вітання: «Слава Україні!» стало чимось більшим за гасло.., воно стало дороговказом у житті. Україна перестала бути власною географічною назвою, вона стала частинкою серця для кожного свідомого українця. Саме тому я й вагався.., бо серце розривалося між тобою і Україною. А ще у ньому знайшла собі прихисток й МАМА. Я терзався між вами, найріднішими, тому й мовчав, бо бракувало слів, бракувало серця... Я розумів, що маю прийняти рішення. Але воно допоки що дозрівало у моєму сповненому емоціями серці.

А ти у цей час була вже у Парижі! І знову світлини з «Фейсбуку» розповідали мені про тебе: ти побіля Ейфелевої вежі, ти на Марсовому полі, ти у Версалі... На думку спали слова Володимира Висоцького: «Куди мені до неї... Вона була в Парижі! І вчора я дізнався.., не лише там!». Ні, я не заздрих, але й не радів за тебе! Чому тут радіти, коли доля так безжально ганяє тебе материком? Але у самому куточку серця жила надія, що ти сумуєш за мною... Хоч трішечки.

* * *

Чи ти сумуєш за мною? Я написав тобі про це у своєму листі.., чесно і відверто. І став очікувати на відповідь. Цього разу вона затримувалася... І зрештою довгоочікуваний лист надійшов. Чесний, відвертий, щирий: *«Ти питаєш, чи сумую я за тобою? Так, без сумніву, сумую! Бо коли приходив ти, я пролісками квітла... Я щиро кохала тебе. А потім ця клята війна вицент вихолодила душу і заселила туди самотність. І я пливу цією самотністю, що без причалу, і не відаю, куди мене винесе Доля. Я не буду повертатися до України, бо страшенно боюся війни. Я не вмію жити в умовах ВІЙНИ! Я не виживу... Ти ж вагаєшся і не приймаєш рішення. Я не розумію чому? Тобі 22 роки. Це ще не призывний вік! Чому ти не можеш виїхати за кордон, щоб об'єднатися зі мною? Навчання ти вже закінчив... МАМА? То ми згодом викликали б і її, коли б облаштували власний побут. А чому б і ні? Переконана, їй тут сподобається... Скажи мені, чому ти зволікаєш? Мені запропонували грошовиту роботу в Італії, доглядати за літнім чоловіком.., погодинна оплата. Приїзди, влаштуєшся тут таксистом. Тут тепло, море, сонце, затишок... Я ж повернуся до України, у кращому випадку, після завершення війни.., якщо ж повернуся. Але я завжди чекатиму тебе, коханий!»*

* * *

«Я завжди чекатиму тебе...». Так відписала мені Каріна. Отож ліміт часу вичерпано, його вже просто немає... Це розумію і я, і вона. Треба щось вирішувати, треба шукати якесь рішення. Рішення, яке б влаштувало всіх.

Поза сумнівом, у цю люту годину я не полишу Україну, бо це буде зрада. Логіка у словах Каріни присутня, там нам буде безпечніше, а згодом можна викликати маму... Та чи згодиться вона на таку мандрівку? Чи захоче полишати квартиру? Думки роїлися у моїй голові шукаючи вихід, а його не було.

Я зайшов до кав'ярні. Філіжанка міцного «американо» мала урівноважити мої емоції і стишити шал, що вирував у серці. Зробив замовлення і підійшов до книжкового стелажа, що вгніздився в кутку. Навмання витягнув книжку. «Кава для двох», збірка поезій..., посміхнувся і пробіг очима по тексті. Це був вірш Володимира Гливацького, але який вірш... Я прочитав його вже втретє, вкарбовуючи у серце і мізки ті чудові рядки: *«Подаруй мені сонях... Це не просто квітка. Це обіцянка – не про те, що завжди буде літо, а про те, що навіть коли настане осінь, я пам'ятатиму про світло. Сонях не боїться згасання. Він тягнеться до сонця, навіть коли його вже немає на горизонті»*.

І я, як сонях, не перестану вірити. Навіть коли час змінить усе навколо, навіть коли самі пелюстки піддадуться вітру. У цьому засохлому стеблі є життя. Воно не вмирає, просто ховається всередині.

Подаруй мені сонях, щоб я міг пам'ятати: те, що справді важливе, завжди лишається з нами, навіть коли здається, що все вже минуло. Все тільки починається».

Кава заспокоїла... Тільки у скронях у ритмі серця викарбовувалися слова: «все тільки починається, все тільки починається... Ти повернешся коли закінчиться війна? Ти повернешся коли закінчиться війна?! То треба її завершувати! Треба її завершувати...». Завтра ж до військкомату.

*Ніжин,
2025 р.*